

שוחד במתח גבוה

תשלומי השוחד של סימנס ברחבי העולם הסתכמו ב־1.4 מיליארד דולר, וגם ישראל קיבלה את חלקה: מיליוני דולרים לבכירים בחברת החשמל. מאמר חמישי בסדרה על שוחד בסביבת עבודתו של רואה החשבון המבקר < יהודה ברלב

אחת השיטות של סימנס להסוואת תשלומי השוחד הייתה שימוש במדבקות הניתנות להסרה על מנת להצמיד חתימות לטפסים המאשרים תשלומים, ולאחר מכן להסתיר את שמות החותמים על ידי הסרת המדבקות, ובכך לטשטש את נתיב הביקורת

חוף-מאזניים לצורך תשלומי מזומנים, לאור כניסתה הקרובה של החברה למסחר בנייר יורק. הם התייחסו בעיקר ל"שלושה חשבוניות בנק בשווייץ שנוהלו כחשבוניות נאמנות עבור סימנס והוצאו להם צווי החרמה על ידי בתי משפט שווייצריים".

כאמור, במארכ 2001 נרשמה סימנס בניו-יורק. באותו זמן העסיק הקונצרן 400 אלף עובדים ב־190 מדינות. באוקטובר 2001 שלושת חשבוניות הבנק הללו עדיין היו פעילים. בכיר בסימנס, שזומן לעדות באותו חודש בבונדסטאג, הצהיר על קיומם ועל כך שהם לא שימשו לתשלומי מזומן למפלגות בגרמניה, אלא לתשלום עמלות ייעוץ עסקי במדינות זרות.

הרישום השיטתי הכוזב בספרי סימנס, שנועד להסתיר את השוחד, כלל בין היתר שיטות אלו:

< שימוש בחשבוניות חוף-מאזניים לתשלומי שוחד, גם לאחר שהועלו הסיכונים הכרוכים בכך בפני הדרגים הבכירים ביותר בהנהלה.
< הכנסת הסכמי ייעוץ ללא בסיס אמיתי

עד פברואר 1999 פעלה סימנס בסביבה בלתי מפקחת, מאחר שהחוק הגרמני לא אסר על מתן שוחד לאנשי ציבור בחו"ל ואף התיר ניקוי למס של הוצאות שוחד בחו"ל. החברה כאמור לא הייתה רשומה למסחר בבורסה בניו-יורק. היא פעלה במדינות רבות בהן תופעת השוחד הייתה בבחינת מגיפה. טבלאות תקציב הפרויקטים של החברה כללו לעיתים את המונח "הוצאות שימור שיות", שעובדיה הבינו היטב את משמעותו: תשלומי שוחד.

שיטות רבות לתשלומי שוחד שיטתיים

עד פברואר 1999 פעלו בסימנס מערכות שאפשרו תשלומי שוחד על מנת לזכות בעסקאות. במשרדים רבים של סימנס היו "דלפקי מזומן", שאפשרו לעובדים למשוך סכומי כסף גדולים במזומן, עד מיליון אירו בכל פעם. בנוסף, נמשכו מיליוני דולרים מחשבוניות חוף-מאזניים באוסטריה, שווייץ, ליכטנשטיין ובמקומות אחרים למטרות עסקיות מפקקות. סימנס נסמכה רבות על "יועצים עסקיים", לכאורה, להעברת כספים לעובדי ממשל שהיו אחראים על אישור עסקאות בתחומי פעילותם.

בפברואר 1999 נכנס לתוקפו החוק הגרמני המיישם את אמנת OECD נגד שוחד. באותו יום, בפגישה בהנהלת סימנס, הביע מנהל בכיר חשש מהחקירות הפליליות והאחרות של עובדי החברה, והתריע על כך שלפי החוק הגרמני החדש, הדירכטוריון עלול להיות אחראי לעבירות שונות ולכן חשוב לנקוט בצעדים מניעתיים.

ביוני 2000 שלחו היועצים המשפטיים של סימנס מזכר להנהלה, ובו הזהירו מהשלכות משפטיות ואחרות של החזקת חשבוניות

חברת סימנס היא קונצרן רב־לאומי, מהגדולים בעולם. החברה, שבסיסה בגרמניה, מתמחה בפתרונות תחבורה, הפקת אנרגיה, מוצרי חשמל ביתיים, ציוד ומערכות אוטו־מציה ושליטה לתחומי התעשייה, התקשורת, התחבורה והרפואה. במארכ 2001 נרשמה סימנס בבורסה בניו-יורק ומאז חל עליה החוק האמריקאי למניעת שוחד בחו"ל (FCPA).

בדצמבר 2008 הודו סימנס הגרמנית ושלוש חברות־בנות בבית משפט פדרלי בארה"ב בהפרות של ה־FCPA ובמסגרת הסדר טיעון הסכימו לשלם 450 מיליון דולר. לפי כתב האישום והמסמכים הנלווים לו, מאמצע שנות ה־90 של המאה שעברה פעלה סימנס במאמצים שיטתיים לזייף את ספרי החשבוניות של הקבוצה ונמנעה באופן מודע מהפעלת אמצעי בקרה פנימית יעילים. כתוצאה מכך, בשנים 2001-2007 ביצעה סימנס תשלומי שוחד בסך 1.36 מיליארד דולר, בשיטות שונות. כמו כן, הגיעה סימנס להסדר תשלום של 350 מיליון דולר בתביעה אזרחית שהגישה נגדה רשות ניירות הערך האמריקנית על הפרות של ה־FCPA ורישומים כוזבים בספריה.

באותו יום הסכימה סימנס להודות בגרמניה בהפרה של החוק הגרמני, שנגרמה מהעדר פיקוח על מנהליה ועובדיה, ולשלם 570 מיליון דולר. זאת, בנוסף להסדר טיעון ב־2007 בגין תשלומי שוחד על ידי עובדיה, שבגינו התחייבה לשלם 290 מיליון דולר. בסך הכל שילם הקונצרן למעלה מ־1.6 מיליארד דולר.

רו"ח יהודה ברלב, ברלב ושות' - ביקורת חקירתית. צילומים: זולטן קלוגר, משה פרידן, לע"מ

לתוך עסקאות מיועדות, לעיתים לאחר שסי-
מנס כבר זכתה בפרויקט.

< הפעלת עובדי סימנס לשעבר כיועצים
עסקיים על מנת לשמש כצינור לתשלומי
שוחד לעובדי ממשלה.

< מציאת צידוקים לתשלומים ליועצים
עסקיים עבור חשבוניות כוזבות.

< סיווג תשלומי שחיתות כהוצאות ייעוץ
והוצאות אחרות הנראות לגיטימיות.

< הגבלת היקף הביקורת על תשלומים
ליועצים עסקיים מוגדרים.

< סיווג צבירת רווחים כהתחייבויות
בחשבונות שבמאזן הבוחן, ולאחר מכן
שימוש בהם לתשלומי שוחד באמצעות יוע-
צים עסקיים.

< שימוש במדבקות הניתנות להסרה על
מנת להצמיד חתימות לטפסים המאשרים
תשלומים, ולאחר מכן להסתיר את שמות
החותמים על ידי הסרת המדבקות, ובכך
לטשטש את נתיב הביקורת.

< ביצוע תשלומים לצד שלישי בחתימה
בודדת, בניגוד ל"עיקרון ארבע עיניים" של
סימנס המחייב אישור בידי שני מנהלים.

< יצירת חוזים כוזבים ובדיעבד של ייעוץ
עסקי, על מנת להצדיק תשלומים לצד שלישי.
< שינוי שם של הסכמי הייעוץ העס-
קיים המתוכננים ל"הסכמי סוכנות" או שמות
דומים, על מנת למנוע איתור ולהסתיר אי-
ציות להנחיות משנת 2005 על הסכמים של
ייעוץ עסקי.

מעניין להכיר את השיטות השונות
לתשלומי שוחד, כפי שתוארו בכתב האישום
האמריקני, על מנת שניתן יהיה לחזק את
מערכי הבקרה והפיקוח בחברות הפוע-
לות בעסקאות במדינות זרות, כמו גם בניית
מערך ביקורת (פנימית וחיצונית) ראוי לחב-
רות כאלה.

ממארס 2001 עד 2007 ביצעה סימנס
תשלומים מושחתים בסך 1.36 מיליארד דולר
במספר שיטות. 554 מיליון דולר שולמו למט-
רות לא ידועות, כולל 341 מיליון דולר לתש-
לומים ישירים ליועצים עסקיים. 805 מיליון
דולר נועדו, במלואם או בחלקם, לתשלומי
שוחד לעובדי ציבור זרים. שיטות תשלומי
השוחד והמניפולציה שלהם בספרי סימנס
כללו:

< תשלומים ישירים ליועצים עסקיים,

ממארס 2001 עד 2007 ביצעה סימנס תשלומים מושחתים בסך 1.36 מיליארד דולר במספר שיטות. 554 מיליון דולר שולמו למטרות לא ידועות, כולל 341 מיליון דולר לתשלומים ישירים ליועצים עסקיים. 805 מיליון דולר נועדו, במלואם או בחלקם, לתשלומי שוחד לעובדי ציבור זרים

בסך 189.7 מיליון דולר, בידיעה שלפחות חלקם או כולם יועברו לעובדים של ממשלות זרות. התשלומים נעשו באמצעות חברות בנות אזוריות של סימנס.

< "דלפקי מזומן" בסך 67.1 מיליון דולר. עובדי קבוצת התקשורת של סימנס נהגו להביא מזודות ריקות ולמלא אותן במזומן. אותם מנהלים שהגישו את הבקשות למזומן היו מוסמכים להורות על איסוף הכסף במזומן.

< צ'קים אישיים בסך 1.5 מיליון דולר. עד מארס 2002 נהגה מערכת החשבונות של קבוצת התקשורת של סימנס להוציא צ'קים מיוחדים מסוג "barschecks" – צ'קים אישיים הניתנים לפרעון למזומן על ידי הבנק. צ'קים אלו הוצאו לשני עובדים בכירים בקבוצה, שהעבירו במקביל את כספי השוחד לעוֹבדי ממשלה זרה מחשבונות חוץ-מאזניים ליועצים עסקיים מיועדים.

< צ'קים למוכ"ז בסך 82.4 מיליון דולר. שיטה זו החליפה את שיטת ה"barschecks". קבוצת התקשורת של סימנס הסמיכה את הבנק שלה בגרמניה להנפיק צ'קים למוכ"ז לשני עובדים בכירים שלה, שהפקידו סכומי מזומן זהים בחשבונות חוץ-מאזניים. לאחר מכן, עובדים אלו העבירו את כספי השוחד מהחשבונות החוץ-מאזניים ליועצים עסקיים מיועדים.

< תשלומים באמצעות מתווכים בסך 188.1 מיליון דולר. חברות בנות של סימנס

נכנסו להסכמים עם תאגידיים מתווכים למטרה הבלעדית של העברת כספים מסימנס ליועצים עסקיים מוגדרים, אשר השתמשו בכספים לתשלומי שוחד. מתווכי הכסף פים שלחו חשבוניות כוזבות לסימנס לקדם את התשלומים. לאחר מכן שמרו לעצמם אחוזים כעמלה, והעבירו את השאר ליועצים עסקיים מוגדרים. כך הצליחו חברות בנות של סימנס לטשטש בספרי הנהלת החשבונות את המקבלים הסופיים של הכסף פים. למרות שסימנס שילמה לאלפי יועצים עסקיים, היא השתמשה בפחות מתריסר מתווכים. התאגידיים המתווכים, בשונה מהיועצים העסקיים, לא פעלו ישירות מול המקבלים הסופיים של הכספים.

< קרנות סודיות בסך 194.5 מיליון דולר. חברות בנות וחברה איזורית של סימנס בדרום אמריקה יצרו קרנות סודיות הנשלטות על ידי נאמנויות שאינן של סימנס ועל ידי מנהלים של סימנס בעלי חשבונות בנק במקלטי מס. חברת הבת האיזורית השתמשה בקרנות הסודיות על מנת לייצר לעצמה מזומנים לתשלומי שוחד. השוני בין קרנות סודיות לבין מתווכים נעוץ בכך שהקרנות מכילות כספים "לא מסומנים", שאינם מיועדים דווקא לתשלום חשבוניות של פרויקטים מסוימים.

< מערכת תשלומים מסווגת בסך 36.5 מיליון דולר. קבוצת ייצור האנרגיה של סימנס הפעילה מערכת תשלומים, שפעלה מחוץ למערך הרגיל של תשלומים לספקים, כדי לאפשר תשלומי שוחד ללא חשבוניות. לא היו עקבות של התשלומים בפרטי מערכת התשלומים לספקים ולכן טושטש נתיב הביקורת. מערכת תשלומים זו אפשרה למנהלי סימנס גמישות בהחלטה לאיזה פרויקט לסווג את התשלום, וניטרול רישום הפרויקט בהנהלת חשבונות כדי לטשטש את המהות האמיתית של התשלומים.

< חשבונות של עמלות פנימיות בסך 12.6 מיליון דולר. חברות בנות איזוריות שונות של סימנס יצרו בחשבונות שבמאזני הבוחן מעין מאגר של יתרות כספיות לתשלומי שוחד, שנקראו "חשבונות של עמלות פנימיות". סימנס וחברות אזוריות שמרו אחר זים ממחירי המכירה ללקוחות בפרויקטים מסוימים, ושייכו אותם לחשבונות אלו בתוך

במשרדים רבים של סימנס היו "דלפקי מזומן", שאפשרו לעובדים למשוך סכומי כסף גדולים במזומן, עד מיליון אירו בכל פעם. בנוסף, נמשכו מיליוני דולרים מחשבונות חוץ-מאזניים באוסטריה, שווייץ, ליכטנשטיין ובמקומות אחרים למטרות עסקיות מפקפקות

סעיפי ההתחייבויות. כספים אלה שימשו מאוחר יותר למטרות שונות, כולל תשלום ליועצים עסקיים מוגדרים, באמצעות חשבונות של עמלות פנימיות.

< שיטות נוספות בסך 33.1 מיליון דולר. אלה כללו, בין השאר, הסכמים כוזבים עם ספקים, עסקאות חוזרות ומניפולציות בחשבונות חייבים.

אחת מפרשות השחיתות הגדולות בישראל

מעניין לראות את ההתייחסות לאירוע שוחד בדוחות הכספיים, הן של משלם השוחד והן של המקבל, או של התאגיד שעובדיו קיבלו את השוחד. נקח לדוגמה את פרשת תשלומי השוחד מחברת סימנס לעובדים בכירים בחברת החשמל הישראלית.

בנובמבר 2017 ניתן גזר הדין בפרשת סימנס וחברת החשמל (ת"פ 16-05-4368). השופטת מיכל אגמון גונן אמרה, כי הייתה זו אחת מפרשיות השחיתות הגדולות שנחשפו בישראל. בפרשה הודו והורשעו בכירים לשעבר בחברת החשמל בעבירות של שוחד, הפרת אמונים והלבנת הון, לאחר שסימנס ישראל העבירה להם כספים בקשר למכרזים אליהם ניגשו סימנס היא או סימנס העולמית. רוב הבכירים לשעבר נשלחו ל-24 ל-45 חודשי מאסר.

בית המשפט הרשיע, במסגרת הסדר טיעון, את סימנס ישראל בעבירה של קשירת

קשר לביצוע פשע. החברה הודתה בעובדות כתב האישום ובביצוע העבירה והסכימה לשלם קנס בסך 63 מיליון שקל ולהאריך בשנה את מינויו של המפקח החיצוני, שמונה לה במסגרת ההסדר שנחתם קודם לכן עם סימנס העולמית. כתב האישום התייחס לשלושה מכרזים של חברת החשמל:

< מכרז לרכישה ולתחזוקה של שלוש טורבינות גז במחזור משולב (מחז"מים) שהוציאה חברת חשמל בשנת 1999. בהמשך בוטל המכרז ובסופו של יום, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, אושרו בוועד דות המכרזים של חברת החשמל הסכמים לרכישה ולתחזוקה של חמישה מחז"מים מסימנס העולמית בסכום של 600 מיליון אירו.

< מכרז לרכישת מערכת ניתוב ושליטה על חלוקת החשמל. המכרז בוטל על ידי חברת החשמל בשנת 2000. בשנת 2002 החליטה ועדת המכרזים לקבל את הצעתה של סימנס העולמית ואשרה את הרכישה בעלות של 80 מיליון אירו.

< רכישה בפטור ממכרז של מפסקי גז, שאושרה על ידי ועדת המכרזים של חברת חשמל בשנת 2002 בהתקשרות עם סימנס העולמית, בהיקף של 22 מיליון אירו. סימנס ישראל פעלה, באמצעות מנכ"ל החברה, ליצירת הסכם בין סימנס העולמית לחברת אוקפילד (חברה בבעלות גיסו של המנכ"ל, שעסקה בייצור מוצרי הלבשה בסין). המטרה הייתה לאפשר לסימנס להשתמש בחשבונות אוקפילד כציי נור להעברת כספים לבעלי תפקידים שונים בחברת החשמל, בקשר להתקשרויות ומכרזים של סימנס מול חברת החשמל, וכן להסכימי ייעוץ פיקטיביים בין סימנס העולמית לאוקפילד.

לפי כתב האישום המתוקן, במסגרת מעורבותה של סימנס ישראל הועברו בסך הכל 9.5 מיליון דולר לחשבונה של אוקפילד, שהיו מיועדים לתשלומי שוחד לעובדים בכירים בחברת החשמל. במקביל, הועברו מספרים אלה לתשלומים לעובדים בכירים בחברת החשמל, החל ממאוס 2002. בסך הכל שולמו בפועל 2.5 מיליון דולר לעורכי בדי חברת החשמל. הפעולות בחשבון אוקפילד נמשכו לפחות עד 2005. הפרקליטות הסבירה את הסדר הטיעון

למניעת הישנות מקרים כאלה, ומינוי מפקח חיצוני שתפקידו לבקר את הטמעת תרבות הציות בנוגע למניעת עבירות שוחד. דוחות המפקח החיצוני ביחס לשנה שחלפה מאז מינויו מראים, כי סימנס ישראל אימצה כללי התנהגות המשקפים סטנדרטים נאותים של ציות לחוק.

< הנזק הבלתי מידתי שעלול להיגרם לסימנס ישראל מהמשך ניהול ההליך הפלילי נגדה.

ההסדר של סימנס העולמית עם רשויות האכיפה האמריקניות, משנת 2008, כלל הודאה שלה בתשלומי שוחד של יותר מ-1.4 מיליארד דולר לעובדי מדינה באסיה, אפריקה, אירופה, המזרח התיכון ואמריקה, החל ממחצית שנות ה-90 עד 2007.

ניתן לראות דיווח "מתגלגל" על הפרשה בדוחות של משלמת השוחד – קבוצת סימנס – ובדוחות של חברת החשמל שעובדיה הבכירים קבלו את תשלומי השוחד. מאחר שסימנס העולמית הייתה מעורבת בתשלומי שוחד בסכומי עתק ברחבי העולם והחלק הישראלי מתוכם היה קטן יחסית, הביטוי שניתן לכך בדוחותיה היה מינימלי ולמספר שנים קטן. כמו כן, היא הוצגה בדוחותיה כחברה "שהתנתה" מתרבות תשלומי שוחד, הן על ידי תוכניות אכיפה והן על ידי תשלומי קנסות בהיקפים גדולים ביותר. לעומת זאת,

בשורה של שיקולים, אותם אימצה השופטת אגמון-גונן:

< בשנת 2008, לאחר שנחשפו בארה"ב עבירות השוחד שהתרחשו ברחבי העולם, הגיעה סימנס העולמית להסדר עם רשויות האכיפה האמריקניות, שכלל תשלומי קנס של מאות מיליוני דולרים והטמעת תוכניות ציות ובקרה פנימיות.

< החלפת מרבית נושאי המשרה בחברות הקבוצה, כאשר בסימנס ישראל כל העורבים המעורבים במעשים עזבו או פוטרו לפני שנים רבות וכל הנהלתה, כולל המנכ"ל, הוחלפה.

< מינוי בקר לסימנס העולמית. < חברת סימנס שיתפה פעולה עם רשויות האכיפה בישראל בפרק השני של פרשת חברת החשמל, שהחל בחקירה גלויה ב-2014.

< סימנס העולמית הודתה, במסגרת הסדר עם רשויות האכיפה בארץ, במתן שוחד לבכירים בחברת החשמל בסכום של 2.5 מיליון דולר, שילמה סנקציה כספית של 160 מיליון שקל וקיבלה על עצמה מינוי בקר לסימנס ישראל לתקופה של שנתיים, משנת 2016.

< סימנס ישראל ביצעה תהליך מקיף ומשמעותי של שינוי התרבות הארגונית. השינוי כלל קביעת תוכנית ציות מקיפה

חברות־בנות של סימנס נכנסו להסכמים עם תאגידיים מתווכים למטרה הבלעדית של העברת כספים ליועצים עסקיים מוגדרים, אשר השתמשו בהם לתשלומי שוחד. מתווכי הכספים שלחו חשבונות כוזבות לסימנס לקדם את התשלומים. לאחר מכן שמרו לעצמם אחוזים כעמלה, והעבירו את השאר ליועצים עסקיים מוגדרים

חברת החשמל, שהוצגה בתחילת דיווחיה כקורבן למנהלים לשעבר בחברה, הוצגה בדוחותיה האחרונים כחברה המחויבת לקיים בדיקה מקיפה ויסודית ביחס לתרבות הארגונית הקיימת בה.

השתקפות הפרשה בדוחות של סימנס

בדוחות של סימנס העולמית, כבר בדוח לשנה הפיסקאלית 2006 (שנת הכספים של סימנס מסתיימת ב־30 בספטמבר), ניתן גילוי לאירועים הגלובליים שתוארו לעיל. בסקירת ההנהלה ובביאור 33 של אירועים לאחר תאריך המאזן המדווח, על פני שני עמודים צפופים, דווח על פתיחה בחקירה במינכן נגד סימנס ובכירים בה בחשד למעילה, שוחד ועבירות מס. בביאור זה מתברר, כי התנהלו הליכי חקירה נגד החברה כבר ב־2005 בגר־מניה, יוון, איטליה ושווייץ. ההנהלה הודתה באותה שנה, כי "באופן בלתי צפוי אמצעי הציות שלנו אינם מספקים".

החל משנת 2006 נותנים הדוחות השנתיים והכספיים תיאור "מתגלגל" של החקירות וההסדרים אליהם הגיעה סימנס העולמית והפעולות הפנימיות שנקטה הקבוצה. עם זאת, אתמקד בדיווחים הקשורים לסימנס ישראל ולחברת החשמל. לכך יש התייחסות ישירה בדיווח השנתי של סימנס רק החל מהדוח לשנת 2015.

בדוח השנתי של קבוצת סימנס לשנה הפיסקאלית 2015, שפורסם ב־30 בנובמבר 2015, ישנה התייחסות לפרשה בביאור 21 לדוחות הכספיים (הליכים משפטיים), ושם נכתב: "באוקטובר 2015, נדרשו SIEMENS AG וסימנס ישראל להציג עמדתן בפני התובע המחוזי הישראלי בהתייחס לתשלומים לא חוקיים ששולמו לכאורה לנציגי חברת החשמל הישראלית בתחילת שנות ה־2000. באוגוסט 2015 רשות ניירות ערך הישראלית השלימה את חקירתה והעבירה את תיקי החקירה לתובע המחוזי, שיחליט אם לנקוט או לא לנקוט צעדים משפטיים נגד אלו מהחשודים ששם עליהם בחקירת רשות ניירות ערך. לסימנס לא נמסרו עד כה כתבי אישום כלשהם. סימנס משתפת פעולה עם הרשויות הישראליות".

גם בשנת 2016 אין התייחסות בדוחות השנתיים לפרשה הישראלית, למעט ב־דוחות הכספיים המאוחדים לשנה הפיסקאלית 2016, שפורסמו ב־28 בנובמבר 2016. בביאור 21 (הליכים משפטיים) ניתנה אותה התייחסות כמו בשנה בקודמת, עם התוספת הבאה: "ב־2 במאי התובע המחוזי הגיש כתבי אישום נגד סימנס ישראל. SIEMENS AG לא הואשמה, מאחר שקיימת אפשרות להסכם להעדר האשמה עם התובע המחוזי שתחייב את SIEMENS AG לשלם תשלום בטווח הדו־ספרתי של מיליוני אירו".

אופי הדיווח חוזר על עצמו בשנה הפיסקאלית 2017, וניתן רק בביאור 21 לדוחות (הליכים משפטיים), שפורסם ב־27 בנובמבר 2017. הפעם נוספה עוד פסקה: "בנובמבר 2017 בית המשפט הפלילי הישראלי אישר הסדר טיעון שהוצע על ידי התובע המחוזי וסימנס ישראל. על בסיס הסדר הטיעון, הורשעה סימנס ישראל להתנהגות הנהלתה הקודמת והסכימה לשלם קנס בתחום של סכום דו־ספרתי נמוך של מיליוני אירו". סכומים אלה נבלעו בדוחות הכספיים המאוחדים של SIEMENS AG, ככל הנראה מאחר שאינם מהותיים לפעילות הקבוצה.

השתקפות הפרשה בדוחות חברת החשמל

עד לדוח לשנת 2013 אין כל התייחסות של חברת החשמל לנושא שוחד. בדוח לשנת

קבוצת ייצור האנרגיה של סימנס הפעילה מערכת תשלומים, שפעלה מחוץ למערכת הרגיל של תשלומים לספקים, כדי לאפשר תשלומי שוחד ללא חשבונות. לא היו עקבות של התשלומים בפרטי מערכת התשלומים לספקים ולכן אושטש נתיב הביקורת

2013, שפורסם ב־24 במרץ 2014, נכתב בתת־הפרק "ממשל תאגידי וציות לדין", שבתוך הפרק "סיכונים מאקרו כלכליים רגולציה": "פועלת החברה לאימוץ תוכנית אכיפה פנימית בתחום איסור מתן שוחד לעובד ציבורי וכן מינתה צוות שתפקידו לגבש הצעה להטמעת נושא איסור הסחר עם מדיניות אויב בנוהלי החברה, וזאת כחלק מפעילותה של החברה בהתאם להוראות הדין בנושא".

בפרק "מעילות והונאות" נכתב: "החל מיום 31 בדצמבר 2012 החברה נמצאת בהליך אימוץ ויישום תוכנית אכיפה פנימית בתחום איסור מתן שוחד לעובד ציבורי. במסגרת זו מגבשת החברה מתווה לתוכנית בתחום איסור מתן שוחד לעובד ציבורי זר בהתאם לקריטריונים המנחים שנקבעו על ידי ארגון OECD. הליך זה נמשך גם בשנת 2013 והחברה מעריכה כי יושלם במהלך 2014. כמו כן ניתן אישורו של מנכ"ל החברה למתווה התוכנית". יצוין, כי הקריטריונים אליהם מתייחסת החברה נוגעים לאיסור לתת שוחד לעובד ציבורי בחו"ל ולא לקבלת שוחד בידי עובדי החברה מתאגיד זר.

בדוח לשנת 2014, שפורסם ב־24 במרץ 2015, נכתב בפרק "אירוע או עניין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים": "ביום 28 בדצמבר 2014 נעצרו מספר עובדי החברה בעבר ובהווה, וביניהם שני נושאי משרה בכירה בחברה, על ידי רשות ניירות ערך,

בדיקה מקיפה ויסודית ביחס לתרבות האר-גונית הקיימת כיום בחברת החשמל בנוגע למניעת ניגודי עניינים מול גורמים הקשורים לחברה ובייחוד בנוגע למניעת שוחד. בעקבות כך, הורה מנהל רשות החברות הממשלתיות בינואר 2017 לרואה החשבון של החברה לבחון את בקרותיה על ניהול הליכי המכרזים ואת התנהלותה מול נותני השירותים השונים, בדגש על בדיקת הנהלים ומימושם בכל הנוגע לשוחד, מניעת ניגוד עניינים ופגיעה במנהל תקין (ביאור 38: מידע נוסף הנדרש בהתאם להוראת רשות החברות הממשלתיות).

בדוח לשנת 2017, שפורסם ב-15 במרס 2018, ישנה באופן כללי חזרה על האמור בסעיפים שצינו בדוח בשנה הקודמת. נמסר שבוצעו פעולות להמשך קידום תוכנית אכיפה פנימית למניעת שוחד, ללא אזכור תאריך לביצוע.

על פניו, הוראת מנהל רשות החברות לרואה החשבון של החברה יוצרת חשש לניגוד עניינים בין תפקידו כרואה חשבון חיצוני של חברת החשמל, לבין הבדיקות שנדרש להן בנושאים שאינם בתחום עיסוקו ותפקידו.

לסיכום: תשלומי השוחד היוו חלק בלתי נפרד מפעילות חברת סימנס במשך עשרים שנים. אירוע מכונן זה נוצר עקב אי רצונה של סימנס לשנות את נהליה ולהתאימם למגמות החדשות ולהוראות החוק המעודכנות. התנהלות זו הובילה את סימנס להליכים פליליים ולקנסות בסכומי עתק. תרבות השוחד חלחלה מסימנס למדינות בהן פעלה, כולל לחברת החשמל בישראל, החברה הגדולה ביותר במשק הישראלי בתקופה הרלוונטית ומהוותיקות שבו.

מנגנוני הבקרה, הן של סימנס והן של חברת החשמל, כשלו בהסרת נגע השוחד בפעילותן השוטפת, ורק לאחר התערבות חיצונית של רשויות האכיפה החלו הנהלות החברות לטפל בבעיה. זאת, למרות שהיו מודעים למשמעויות הפליליות ולהשלכות החמורות של ההתנהלות הלא-חוקית של החברות. ●

נוהל החברה על "איסור מתן שוחד ומערך אכיפה". צוין, שתוכנית העבודה בנושא תימשך בשנת 2017 (הדיווח הופיע בפרק "מעילות והונאות").

< בדוחות הכספיים, במסגרת "הכנסות אחרות, נטו" (ביאור 28), נרשם הפיצוי בסך 90 מיליון שקל שקיבלה החברה מסימנס. < פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכל-כלה) פנתה באוגוסט 2016 לרשות החברות הממשלתיות, והצביעה על הצורך לקיים

בחשד לקבלת שוחד מחברת SIEMENS על מנת להטות מכרזים בהם התקשרה החברה. יודגש, כי החברה איננה צד לפרשה זו ולחברה לא נמסרה הודעה רשמית בעניין".

כמו בשנה הקודמת, נכתב בפרק "מעילות והונאות": "החברה פועלת לאימוץ תוכנית אכיפה פנימית בתחום איסור מתן שוחד לעובד ציבורי". אולם הפעם באה תוספת: "הליך זה נמשך גם בשנים 2013-2014 והחברה מעריכה כי ההליך יושלם במהלך שנת 2015".

בדוח לשנת 2015, שפורסם ב-21 במרס 2016, נכלל בפרק "אירוע או עניין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים" אותו דיווח כמו בשנה הקודמת, עם התוספת: "יצוין כי למיטב ידיעת החברה, חקירה זו קשורה בחקירה קודמת של רשות ניירות ערך בעניין זה שבמסגרתה הועמד לדין והורשע... אשר כיהן בעבר כדירקטור בחברה, בעבירות של שוחד והפרת אמונים". (הכוונה כאן היא לשופט לשעבר דן כהן - המערכת).

בפרק "מעילות והונאות" נמסר כמו בשנים הקודמות על ההליך לאימוץ תוכנית אכיפה פנימית בתחום איסור מתן שוחד לעובד ציבורי, וכעת התחזית הייתה שהוא יושלם במחצית הראשונה של 2016.

בדוח לשנת 2016, שפורסם ב-20 במרס 2017, ישנה הרחבה משמעותית בדיווח החברה על הטיפול בתופעות שוחד שאותרו ועל הפעולות למניעה ולאיתור מעשי שוחד, במספר מישורים:

< הסכם פשרה מנובמבר 2016, במסגרתו הסכימה סימנס לשלם לחברה 90 מיליון שקל כהחזר רווחים. זאת, לסילוק תביעת החברה נגד חברות סימנס בשל תשלומי שוחד שנתנו לגורמים בחברה בקשר עם רכישת חמש טורבינות גז, שירותים נלווים לתחנות כוח ורכישת מערכת הניתוב והשליטה. כל זאת, תוך שמירת זכות החברה לתבוע אחרים בקשר למעשים אלו (הדיווח הופיע בפרק "הליכים תלויים ועומדים").

< החברה קיבלה דיווח על כתב אישום נגד שישה נושאי משרה ועובדים לשעבר בחברה בגין קבלת שוחד מחברות סימנס, ומאוחר יותר על הרשעתם במסגרת הסדר טיעון.

< בשנת 2016 קודמה תוכנית אכיפה פנימית למניעת שוחד, במסגרתה פורסם